

first time found to breed about 1916 at Bornholm where it has since then been a regular although sparsely occurring breeding bird. Not until 1934 was the Bullfinch found to breed in Sjælland where it now occurs in few numbers and rather sporadically, however so that it is met with mainly in the northern and eastern parts of this district. Thus it is reasonable to suppose that the immigration of the breeding birds has come from Sweden.

P. p. minor (Br.) no doubt immigrated from Slesvig-Holsten where it has been breeding through a number of years, and whence it has spread through Jylland. From 1925 it has been a regular breeding bird in the vicinities of Flensborg, and towards the end of the nineteen-twenties or the beginning of the nineteen-thirties it has spread north of the Danish-German boundary. Since then this species has been found breeding in several places in east and central Jylland and is even found north of the Limfjord. In 1941 it was also ascertained to breed in Fyen. The map fig. 2 shows the present distribution of the Bullfinch as a breeding bird in Denmark, the black spots indicating the breeding places and the circles the localities at which old birds have been seen in summer.

In broad features the two subspecies of Bullfinch can be said to have immigrated to Denmark nearly simultaneously, viz. in the course of the last 20—30 years; the typical form which has come from east (presumably Sweden) is now found at Bornholm and Sjælland, while the minor subspecies which has immigrated from northwest Germany hitherto has spread through the eastern parts of Jylland and extended to Fyen.

Tamme og sky Fugle.

Af HOLGER POULSEN.

Da jeg skrev min Afhandling: Skyldes Fuglenes Adfærd Instinkt eller Fornuft, D. O. F. T. 1942 pag. 193—209, var det, fordi jeg gerne vilde belyse spredte Træk af Fuglenes Adfærd ud fra Dyrepsykologernes nuværende Standpunkt. Desværre er Arbejder paa det psykologiske Omraade ikke meget kendt

i ornithologiske Kredse her i Landet, og naar man ikke kender de nyere Anskuelser vedrørende Instinktproblemet, kan man ikke forstaa de Spørgsmaal, der er omtalt her, hvilket ses i S. E. POULSEN: Instinkt og Artskarakter hos Fugle D. O. F. T. 1944 pag. 82, hvor Forfatteren har taget Udgangspunkt i min tidligere omtalte Afhandling.

Det vil sikkert være oplysende at fremkomme med følgende Betragtninger udover det, jeg tidligere har meddelt om dette Emne. Interesserede vil jeg henvide til Litteraturlisten Side 257.

Angaaende de Fugle, hvis Tilvænnning til Fangenskabet S. E. POULSEN omtaler samlet, skal jeg bemærke, at det er en kendt Sag, at disse Fugle med Hensyn til Tilvænnning opfører sig vidt forskelligt, hvilket jo ogsaa begrundes i deres forskellige Levevis. Med Hensyn til Nattergalens og Rødhalsens Opførsel i Fangenskab har jeg gjort samme Erfaringer som HEINROTH, og naar jeg sammenligner disse to Fugles forskellige Evne til at lære Døren i deres Bur at kende, er det, fordi begge Arter i Naturen er vant til at smutte igennem smaa Aabninger i tæt Krat. Men ogsaa andre Forhold viser den erfarne Iagttager, at Nattergalen hører til de „dummere“, Rødhalsen til de „klogere“ Smaaafugle. Nattergalen handler mere som Følge af medfødte Reflekser; den har svært ved at lære og bliver sky ved de mindste Forandringer i dens Omgivelser. Rødhalsen derimod lærer ret hurtigt, d. v. s. den uddanner tillærte Reflekser. Hvis man vænner en opfostret Nattergal, der sidder i Bur, til en Flyvetur i Stuen hver Dag, kan man let faa den ind i Buret igen ved at lægge en Melorm derind som Lokkemad, saa vil den nemlig hurtigt hoppe ind ad Døren, og dette bliver den ved med, selv om man lukker Døren, hver Gang den er inde. Forsøger man det samme med en Rødhals, viser det sig, at man de første Dage let kan indespærre den, fordi den styrter lige løs paa Melormen. Men har den først prøvet det nogle Gange, flyver den hen til Buret og kigger paa den lækre Melorm, men saa tøver den og vender om. Fjerner man sig fra Buret, kan man faa den ind, naar man i det rette Øjeblik løber til og jager den ind. Nogle Dage efter er denne Metode ogsaa umulig, prøver man derefter at binde en tynd Traad i Døren, saa at man kan lukke den uset af

Rødhalsen, vil man opdage, at dette heller ikke lykkes ret længe. Under alt dette bliver den slet ikke sky. Hvis man tager et Kuld 4—5 Dage gamle Drosselunger, strækker de Halsen i Vejret og aabner Gabet hver Gang, man rører ved Reden; derfor kan man meget nemt fodre dem med en Pincet. Naar deres Sanseorganer er blevet mere udviklede, lærer de hurtigt, at Menneske og Foder hører sammen og „tigger“ om Føde, naar man nærmer sig, idet de lukker Næbbet op paa vid Gab. Dette bliver de ved med, efter at de ca. fjorten Dage gamle har forladt Reden; ude i Naturen fodres de ogsaa ca. fjorten Dage efter, at de har forladt Reden. I denne Tid, hvor Instinktet til selv at optage Føden optræder, sker der ofte en Forandring. De bliver sky, d. v. s. Flugtinstinktet vaagner og udløses af alle større Objekter, der nærmer sig. Dette sker særlig, hvis Ungerne opfostres sammen. Holdes Ungerne hver for sig hele Tiden, betragter de Mennesket som Artsfælle i hvert Fald i nogle Henseender. Men det sker kun, hvis man beskæftiger sig meget med dem, ellers vil de i Løbet af kort Tid reagere paa Mennesket, ligesom en voksen Fugl gør. Dette gælder kun Sangdrosler, hos andre gaar det nemmere, hos atter andre sværere. Det drejer sig i dette Tilfælde om den saakaldte Fodertamhed, som man kan opnaa hos mange Arter. Hos Fugle, der ikke lever i Flokke, indtræder der aldrig en virkelig Tilslutning til Mennesket. De har ikke Trang til Selskab og kan derfor ikke overføre den paa Mennesket. Anderledes gaar det som Regel hos selskabelige Fugle, f. Eks. Graaspurv og Undulat. Opfostres flere Søsken af disse to Arter sammen, bliver de sky i den Tid, hvor de begynder at kunne klare sig selv. Deres Trang til Selskab bliver tilfredsstillet af deres Søsken, og de kan kende Forskel paa Plejer og Artsfæller. Tager vi derimod en enkelt og opfostrer den fra ganske lille, betragter den os som Artsfælle og følger os overalt, uanset om den er mæt eller sulten, og kalder, naar den er alene. Naar Yngletiden nærmer sig, retter den sine Seksualinstinkter mod Plejeren. Efter Yngletiden tager den paatrængende Adfærd noget af, men vel at mærke ikke helt. Papegøjer og Spurve lever nemlig ogsaa i Flokke uden for Parringstiden. Prøver man at opfostre boflyvende Unger, ser man, at de nyudklækkede Unger flygter, saasnart man nærmer sig. De har

et veludviklet Flugtinstinkt, der retter sig mod alle større Objekter, der nærmer sig. Skyheden kan formindskes, men forsvinder aldrig helt. Den nyklækkede Graagæsling er overhovedet ikke sky og følger os straks, hvis vi tager den ud. Den betragter os som Far og Mor og opfører sig „fortvivlet“, naar vi gaar fra den. Har den først rettet sine Instinkthandlinger mod Mennesket, kan den ikke uden videre sættes sammen med en Gaasefamilie, men løber forskrækket fra den. Den slutter sig nærmere til Plejeren, hvis den er alene, end hvis den er sammen med Søkende. De medfødte Kendetegn paa Forældrene er ganske faa, og derfor kan mange forskellige Objekter træde i Forældrenes Sted. Dog skal dette Objekt have visse Egenskaber; det skal f. Eks. kunne bevæge sig. Hos Ænder er det medfødte Kendskab større, de er straks sky overfor Mennesket.

Naar jeg omtaler Tamhed hos Rødhals, Nattergal, Dompap og Grønsisken i Fangenskab, drejer det sig ikke om voksne vildfangede, men om enligt opfostrede Unger. Man faar en virkelig Tilslutning til Mennesket for de to sidste Arters Vedkommende, hos de andre kun Fodertamhed.

I Korthed skal jeg fremdrage visse Hovedpunkter af de psykologiske Forklaringer. Hos Fugle opfattes Artsfællen ikke som en Enhed, den fungerer snart som Far og Mor, snart som Unge, Kønsindivid, Kammerat og Søkende. Alle de Handlinger, der i en Fugls Liv er rettet mod Artsfællen, udløses af bestemte Sansindtryk udgaaende fra Artsfællen, karakteristiske for denne forskellige Funktioner.*)

For den uindviede synes det utroligt, at en Fugl ikke rent instinktivt skulde kunne kende Artsfællen, men hos enligt opfostrede Unger ser man, at det ikke desto mindre er Tilfældet for de fleste Arters Vedkommende. Under naturlige Forhold er det medfødte Kendskab til Artsfællen en funktionel Enhed. Kun under Forsøgsbetingelser kan de Instinkthandlinger, der er rettet mod Artsfællen, fordeles paa flere Objekter. Tillige sker Indstillingen til det Objekt, hvortil de forskellige Hand-

*) I denne Forbindelse vil jeg gerne rette en meningsforstyrrende Trykfejl i min Afhandling i D. O. F. T. 1942. Paa pag. 203 Linie 3 fra neden skal der staa: Den enkelte Handling udløses ikke af hele Objektet.

linger er rettet paa forskellige Tidspunkter i Individets Udvikling. Som Eksempel skal nævnes følgende. En Allike, for hvem Mennesket erstattede Artsfællen som Forældre og Kønsindivid, erstattede en Krage Artsfællen som Flyveledsager, og en ung Allike optraadte som Unge. En anden Allike, der betragtede Mennesket som Far og Mor, reagerede uanset dette dog paa Artsfællernes Advarselsskrig. Kendskabet til dette er medfødt.

Kragefugles Frygtløshed har intet med virkelig Tamhed at gøre, de kan godt være frygtløse i vild Tilstand, naar Forholdene tillader det, men fanges de, er de aldeles ikke tamme. Enligt opfostrede Skade- og Allikeunger har saa godt som intet medfødt Flugtinstinkt og undviger ikke Farer, før de har lært dem at kende. Selv om de betragter Mennesket som Artsfælle, kan de jo ikke forstaa alle Menneskets Handlinger, og derfor kan man ikke lære dem Frygt. Senere optræder Angrebshandlinger; medens disse er medfødt hos Skaden, viser Alliken ingen medfødt Angrebsreaktion overfor Kat og Hund, derimod reagerer den med en social Angrebshandling, naar en anden Allike bliver grebet. Hos de fleste Kragefugle modnes Flugtinstinktet for Mennesket i en bestemt Alder, uden at den unge Fugl har gjort daarlige Erfaringer med Mennesket eller har set Artsfællens Skyhedsreaktion. Hvis man ikke giver sig meget af med dem i denne Tid, bliver de meget hurtigt sky.

Den Tamhed, S. E. POULSEN omtaler hos Grønsisken, er Fodertamhed, og Unger af vilde og tamme Fugle opfører sig ens paa Grund af det medfødte Flugtinstinkt hos Smaafugle. Kun den enligt opfostrede Grønsisken betragter Mennesket som Artsfælle, det er noget helt andet end den almindelige Tamhed og har lige saa lidt med speciel Artskarakter at gøre som den opfostrede Undulats Tamhed.

Betragter Undulaten Mennesket som Artsfælle, gør den dette ganske uanset, om den er mæt eller sulten, om det er en Unge eller en voksen, parringsvillig Fugl, og om det er en Han eller en Hun, hvilket jeg ligesom andre har erfaret.

Det er umuligt her at give en blot nogenlunde udtømmende Redegørelse for alle disse udviklede Forhold, men det fremgaar vist, at der er mange flere Ting at tage i Betragtning, end man gør ved en rent umiddelbar Iagttagelse. Det,

der for den læge Iagttager er problematiske Forklaringer, er naturligt for den, der underkaster disse Forhold et nøjere Studium. Man maa ikke stille sig tilfreds med rent overfladiske Forklaringer, og kategorisk afvise de Resultater, man under stor Møje er naaet til. Mange af Videnskabens Resultater er naaet paa Iagttagelser fra Fangenskab, men netop her er der saa mange Fejlkilder, at disse Iagttagelser kun spiller en Rolle, naar de er gjort af psykologisk indstillede Iagttagere.

Litteraturliste.

- DE HAAN, J. A. BIERENS: Der Stieglitz als Schöpfer. Journal für Ornithologie 81. 1933.
- : Probleme des tierischen Instinktes. Die Naturwissenschaften 23. 1935.
- : Die tierische Instinkte und ihr Umbau durch Erfahrung. Leiden 1940.
- : Der Kampf um den Begriff des tierischen Instinktes. Die Naturwissenschaften 30. 1942.
- LORENZ, K: Beobachtungen an Dohlen. Journ. f. Ornith. 75. 1927.
- : Beiträge zur Ethologie sozialer Corviden. Journ. f. Ornith. 79. 1931.
- : Über die Bildung des Instinktbegriffes. Die Naturwiss. 25. 1937.
- : Induktive und teleologische Psychologie. Die Naturwiss. 30. 1942.
- MORGAN, C. LLOYD: Habit and Instinct. London 1896.
- UEXKÜLL, J. v.: Umwelt und Innenwelt der Tiere. Berlin 1921.
- ZIEGLER, H. E.: Der Begriff des Instinktes einst und jetzt. Jena 1920.

FRA ZOOLOGISK MUSEUM

I det følgende skal nævnes nogle mindre almindelige danske Fugle, der er kommet ind til Zoologisk Museum i København.

Kongeederfugl, *Somateria spectabilis*. En ung ikke udfarvet Han skudt i Køge Bugt 4. 12. 1943 og en gammel Hun skudt ved Sjællands Rev 14. 2. 1943.

Bramgaas, *Branta leucopsis*. 12 Stkr., 7 ♂♂ + 5 ♀♀, er 26. 10. 1944 skudt ved Uggerslev paa Fyn.

Vagtel, *Coturnix coturnix*. En ung Hun faldet ved Stevn's Fyr 25. 10. 1943.

Triel, *Burhinus oedicnemus*. En ung Hun blev fanget i Aamosegaard's Mose ved Hillerød 12. 6. 1938, hvorfra den kom til Zoologisk Have i København, hvor den senere døde.